

^{ויקרא כ"ב} **פנאי**, רק בדרך חטיפה ממש, מ"מ סגנון כתיבתך המריצני להיות „חטפן“.

[הערה: החטפנות לא הועילה לי. ולמרות השתדלותי להשיב על אתר, כפי שהנך רואה מהתאריך של המכתב, תקפו עלי טרדות מרובות שהיו בבחינת מצוה עוברת, והוכרחתי להפסיק באמצע הכתיבה. ועל כן באמת יש למכתב זה שני תאריכים, התאריך האחד בראש המכתב, והתאריך השני הוא שבוע לאחר מכאן, דהיינו מוצש"ק פ' תולדות].

על אודות השאלה מדברי הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות, דע לך כי אין לדבריו של הרמב"ם שום שייכות עם הנושא של המאמר בקונ' וזאת חנוכה*. כי הדברים הנאמרים במאמר דהמחלוקת הוא תוצאת שכחת התורה מתפרשים הם דהמחלוקת היא תוצאה מירידת המדרגה בחכמת התורה. ועצם הביטוי של שכחת התורה החוזר ונשנה באותו מאמר, אין ענינו אלא הנמכת הדרגה של חכמת התורה. והלא עובדא קיימת היא כי מה שהחכם הקטן מסתפק בו ברירא ליה להחכם הגדול. וממילא הנמכת המדרגה מביאה לידי טשטוש המושגים. ומחמת חוסר בהירות הציור של דרכי העיון הולכים הספקות ומתרבים. והרי כל מחלוקת בשרשה אינה אלא ספק. שבמקום ספק, שני צדדי הספק מקננים בלב אחד; ומחלוקת, שני הצדדים של הספק מקננים בשני לבבות. ורק זו היא הכונה במאמר דחנוכה שהמחלוקת היא ילידת שכחת התורה. ולעומת זה, מה שכותב הרמב"ם שאין המחלוקת תוצאה של שכחה, כונתו היא שאין לנו לומר דמחלוקת **בהלכה ידועה** היא תוצאה משכחת אותה הלכה המסויימת. בקיצור, הרמב"ם מכוון בשכחת התורה לשכחות של הלכות מסוימות; והמאמר דחנוכה מתכוון באמרו שכחת התורה לשכחת דרכי העיון והליכות המחשבה בחכמת התורה. אם עדיין אין הדבר ברור לך, נא להודיעני ואשתדל להסביר יותר.

(ב) בנוגע להשאלה מקרשי המשכן. הנה בודאי יודע אתה כי סוגיות כאלו נמצאות הן בתלמוד במספר מרובה. ועל כן הנני דן בפשיטות דנקטת סוגיא דקרשי המשכן בתור דוגמא. וממילא מובן שהתשובה תהא כללית מקפת כל הסוגיות הדומות. אלא שמכיון שאתה העמדת את קרשי המשכן לדוגמא, גם דברי יתיחסו לאותה עובדא בתור משל. הנה ידוע לך שהיו בישראל כמה וכמה גניזות. נגנזו הלוחות, נגנז המשכן,

* עיין פחד יצחק, חנוכה, מאמר ג'.

1 השאלה: בסוגיא דשבת צו ע"ב, איך שיך אלו ואלו דא"ח במחלוקת על המציאות כגון שם, קרשי המשכן היכי הוו.

נגזז הארון וכו'. ובודאי שמכל גניזה היו תוצאות בדרכי התורה ועבודה. ומפורש הוא הדבר בכתוב בדברי יאשיהו המלך בשעת גניזת הארון, שאמר שגניזת הארון הולידה חידוש באופיה של תורה ועבודה.² והוא הדין והיא המדה בכל הגניזות. והנה כשם שאפשר לגנוז חפץ, כמו כן אפשר להסתיר ידיעה. ועליך לדעת כי בשעה שפלוגי אלמוני סובר כי קרשי המשכן נעשו באופן ידוע, שונה מכפי שהיתה המציאות באמת – הרי זה אינו אלא טועה. אבל בשעה שחכם מחכמי המסורה של תשבע"פ ש"התורה ניתנה על דעתם" (ל' הרמב"ן)³ שהם הם אנשי עצתו של יוצר בראשית, כשהוא סובר שקרשי המשכן נעשו באופן שונה מכפי שהיתה המציאות באמת – הרי אין זה אלא גניזה בכוח הדעת. כשם שגוף המשכן נגזז, לפי רצונו של מקום, כמו כן יש מהלך שגם הידיעות על ענינו ובנינו של משכן ידונו לגניזה. אלא שבזמן שמקום גניזתו של גוף המשכן הוא בחללא דעלמא – הרי גניזת הידיעה על אודות המשכן הוא בכוח הדעת של חכמי המסורה. וממילא במקום שהידיעה על אודות פרט אחד מבנין המשכן נוגעת לנו היום להלכה, (כגוונא דסוגיא דשבת דקרשים שעליך הנך דן) – אז אם חכם מחכמי המסורה של תשבע"פ לא כיון אל מציאותו של גוף הבנין הרי דוקא ע"י זה כוון לרצונו של מקום. מפני שבאופן זה רצונו של מקום הוא לצרף את גניזת הידיעה לגניזת הגוף. וממילא ההלכה היוצאת מסברתו של חכם זה היא היא ההלכה האמיתית. וכל מציאות יש לה "אמת" שלה. וגם המציאות של תורה יש לה אמת משלה. והאמת של מציאות תורה הוא הכוון לרצון השם. וכששני האמוראים חולקים באופן עשייתם של קרשי המשכן, פירוש מחלקותם הוא "כיצד נגלתה לפנינו עכשו תמונת קרשי המשכן"? מפני שההלכה היוצאת מפלוגתא זו אינה תלויה לגמרי במציאותם של קרשי המשכן, אלא באופן גילויים. (גניזת קדשי כנס"י היא היא גופה של תורה. מפני שכל גניזה פועלת היא על מהלך חיי הקדושה בישראל).

ומחלוקת האמוראים היא כיצד עלינו לדרוש את הפסוקים הדנים בענין זה. מפני שדרשות הפסוקים אצל חכמי תשבע"פ הוא הוא רצונו של מקום בגילוי ענין זה בכוח הדעת. וכל פרט ממציאות גופו של משכן שחכמי תשבע"פ לא מצאו מקום לדרוש אותו מן הכתובים או מן סברתם, אינה אלא גניזה. וכשיעמוד ב"ד גדול בחכמה ובמנין מן הב"ד הקודם,

2 דברי הימים ב', לה, ג.

3 דברים יז, יא. ועיין השגות הרמב"ן לס' המצוות שרי"א.

אשר ע"פ דין יש לו כוח לבטל את דברי הב"ד הקודם, וידרוש את הפסוקים באופן אחר המהפך את תמונת הענינים מן הקצה אל הקצה, אז נאמר כי רצונו של מקום הוא עכשו לגלות את מה שנגזר מקודם. ואלו ואלו הם דברי אלקים חיים. כמובן, שמקומם היחידי של גניזות אלה וגילויים אלה אינם אלא בכוח הדעת של חכמי תשבע"פ לבד. כל דעת אחרת הנמצאת בעולם מופקעת היא מכל המהלך הזה של גילוי וגניזה. וממילא אין אנו אומרים עליה אלא אחת משתים: או שזה טעות או שזה נכון. אבל כל סברותיהם דעותיהם ודרשותיהם של חכמי המסורה של תשבע"פ מופקעים הם מעצם ההבחנה של נכון ובלתי נכון. ואין אנו מבחינים בזה אלא הופעה של גילוי או הופעה של גניזה. אידי ואידי רצונו של מקום הם. אלו ואלו דברי א' חיים.

השתדלתי להסביר לך את הענין כפי הדברים שהעלה אותם הקולמוס בשעה זו בידי. יוכל להיות שעדיין לא תספיק לך ההסברה הזו. ואם באמת כן הוא, אל תהסס ותודיע לי תיכף את הנקודות המטושטשות אצלך. ובל"נ אשתדל להבהירם. כן דברת, דברים הללו הם אבן השתיה של אמונת תשבע"פ. וחלילה לי לגנוז את אבן השתיה הזו מדעתו של חכם כמותך.

רכב וצלח והשי"ת יזמין לך דרכים להוצאת כשרונותיך מן הכוח אל הפועל.

כעתירת נפש דורשת טובתך כל הימים
יצחק הוטנר

לא.

מוצש"ק פ' מקץ.

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה קבלת מכתבך אשר ההתחלה שלו היתה יום א' פ' וישלח. והריני משיבך על אתר בכדי לקיים את הבטחתי במכתבי הראשון. במקום תשובה על שאלה זו תעיין בדברי הרמב"ם בשתי הלכות האחרונות בפ"א מממרים. ובעצמך תמצא את הבירור.

אבל מכיון שאיתרמי מילתא, ואחד מן המבקשים דרש ממני באור בדבור מהר"ל והשיבותי לו מתוך דברי הרמב"ם הנ"ל, אין ברצוני למנוע טוב ממך. והנני מעתיק לך בכאן את השאלה ואת התשובה.